

Ἀπλῆ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἐκκλησία καὶ Ἐνδυμασία
Ἡ χριστιανὴ γυναίκα
καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισή της

21

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ

Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμυθίαν
Ἰούλιος 2022

Ἐκκλησία καὶ Ἐνδυμασία

Ἡ χριστιανὴ γυναίκα καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισή της

Ἡ ἄποψη, ὅτι τὸ θέμα τῆς ἀμφίεσης τῆς γυναίκα, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς, δὲν εἶναι καὶ τόσο σημαντικό, εἶναι λανθασμένη, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε ἐν συνεχείᾳ.

* * *

● **Ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα ἀκόμη** ὑπῆρχε ἡ γνώμη, ὅτι ὅταν ἡ γυναίκα δὲν προσέξῃ τὴν **σεμνὴ ἐνδυμασία** ἀποβάλλει καὶ τὴν αἰδῶ (ἐντροπή):

«**Ἄμα δὲ κιθῶνι (χιτῶνι) ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή**» (Ἡροδότου, Ἱστορία, 1, 8, 14).

● **Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη** βλέπουμε, ὅτι ὁ Ἰδιος ὁ Δημιουργός μας Θεὸς φρόντισε νὰ ἐνδύσῃ τὰ γυμνὰ σώματα τῶν Πρωτοπλάστων μετὰ τὴν πτώση τους:

«**Καὶ ἐποίησεν Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς**» (Γεν. 3, 21).

Ἡ ἐνδυμασία ἐδόθη στὸν ἄνθρωπο μετὰ τὴν παρακοή του, γιὰ νὰ καλύπτῃ τὸ σῶμα του καὶ νὰ ἐνθυμῆται τὴν πώση του καὶ τὴν ἀπογύμνωσή του ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Κι αὐτὸ τὸ ἔκαμε ὁ Θεὸς «**πρὸς τὸ μὴ γυμνοὺς εἶναι καὶ ἐνασχημονεῖν**», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο (βλ. PG 53, 149).

● **Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ ἔνδυμασία ὑφίσταται ὡς κάλυψη τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τοῦ σώματός μας** (πρβλ. Α΄ Κορ. 3, 16· 6, 19· Β΄ Κορ. 6, 16), ἀλλὰ καὶ ὡς **σφραγίδα ἀγνότητος, συνεχοῦς νήψεως καὶ ὑγείας πνευματικῆς** (πρβλ. Μάρκ. 5, 15· Λουκ. 8, 35).

● **Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει τὴν σημασία, τὴν ὁποία ἔχει ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση, ἰδιαίτερος γιὰ τὴν χριστιανὴ γυναῖκα, ἡ ὁποία θέλει νὰ εἶναι θεοσεβής:**

«Ὡσαύτως [καὶ] γυναῖκας ἐν καταστολῇ (δηλ. ἔνδυμασία) κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ πρέπει γυναίξιν ἐπαγγελιομέναις θεοσέβειαν» (Α΄ Τιμ. 2, 9-10).

Στὸ χωρίο αὐτὸ δηλώνεται ἐμφανέστατα, ὅτι ἡ ἔνδυμασία δὲν εἶναι δευτερευούσης σημασίας, ἀλλὰ φανερώνει τὴν σεμνότητα ἢ μὴ τῆς ψυχῆς:

«Τῇ περιβολῇ μηνυοῦση τῶν ψυχῶν τὴν σεμνότητα» (Θεοδωρήτου Κύρου, PG 82, 801B).

● **Ἔτσι, λοιπόν, ὅποιοι καὶ ὅποιες «ἀναισχύντως ἀπογυμνοῦν, ἀ συγκαλύπτειν εὐσχημονέστερον»** (Μ. Βασιλείου), δὲν καλύπτουν, δηλαδή, τὸ σῶμα τους καὶ τὸ ἀποκαλύπτουν στὰ μάτια τῶν ἄλλων, αὐτοὶ εἶναι ἄσεμνοι-ἄσεβεῖς.

Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἀσεβοῦν σὲ κάτι ποὺ δὲν τοὺς ἀνήκει, ἀφοῦ τὸ σῶμα μας ἀνήκει στὸν Δημιουργὸ μας Θεό: «ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς» (Α΄ Κορ. 6, 20).

● **Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος εἶναι κατηγορηματικὸς: «Εἰ γὰρ ἀλλότριόν ἐστι τὸ σῶμα, οὐκ ἔχετε ἐξουσίαν ἀλλότριον σῶμα ὑβρίζειν, φησί, καὶ μάλιστα ὅταν ᾗ Δεσποτικόν, οὐδὲ ναὸν μολύνειν τοῦ Πνεύματος»** (PG 61, 147).

● **Άλλά και ο Μ. Ἀθανάσιος** εἶναι ἀπόλυτος στο ζήτημα τῆς σεμνότητος: «**Οὐκ ἐκδύση γυμνός· νυκτὸς δὲ καὶ ἡμέρας τὸ ἱμάτιόν σου ἔστω καλύπτον τὴν σάρκα σου**» (πρβλ. PG 28, 264C).

* * *

Καταφαίνεται, λοιπόν, ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ σεμνὴ ἐνδυμασία φανερώνει τὴν **ταπεινὴ καὶ ἀγνή ψυχὴ**, διότι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση ὅπωςδήποτε ἐπιδρᾷ οὐσιαστικῶς στὴν ψυχὴ:

εἶτε τὴν **ξυπάζει** (τὴν φέρνει σὲ ἀλαζονεία, ὑπεροψία), τὴν φέρνει σὲ **κενοδοξία** καὶ **ἔπαρση** **μὲ τὴν ἀνταρσία τῆς ἀσέμνου περιβολῆς· εἶτε** τὴν φέρνει σὲ **κατανυκτικὴ ὑποταγὴ** καὶ **ταπείνωση** **μὲ τὴν σεμνὴ καὶ μεμετρημένη περιβολή.**

● **Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς** ἐπισημαίνει, ὅτι τὸ «**πανταχόθεν περιστέλλεσθαι καλῶς, ὅπερ ἐστὶ πολλοῦ φόβου σημαντικόν**», δηλαδή ὅτι ἡ **σεμνὴ ἐνδυμασία** δηλώνει τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ (βλ. PG 95, 1005).

● **Ἡ ἄσεμνος ἐνδυμασία**, «**τὸ πάθος τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς περιβολῆς τῶν ἱματίων**», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο, **ὀδηγεῖ στὴν πορνεία**, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἄμεσο ἢ ἀπώτερο κίνητρο γιὰ τὴν χρῆση τῆς. **Ἡ σεμνότητα**, ἀντιθέτως, ἀποτρέπει τὴν πορνεία καὶ ἐλκύει τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ἄσεμνη, ὅμως, εἶναι καὶ ἡ χρῆση τῆς **ἀνδρικήs ἐνδυμασί-ας** (πανταλόνι, καὶ ὄχι μόνο) ἀπὸ τὶς γυναῖκες.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ καὶ σέβεται τὴν προσωπικὴ ταυτότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Εἶναι ἀντίθετη στὴν ἰσοπέδωση τῶν δύο φύλων, ἡ ὁποία μετὰ μανίας ἐπιχειρεῖται κυρίως στὴν ἐποχὴ μας μὲ τὴν **ἀνδρική ἀμφίεση** τῶν γυναικῶν.

● **Ὁ Θεὸς καὶ Δημιουργὸς** μας ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀκόμη ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ στοῦ θέμα αὐτό.

Διαβάζουμε στο Δευτερονόμιο: «Οὐκ ἔσται σκευὴ ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσονται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἔστιν πᾶς ποιῶν ταῦτα» (22, 5).

Ὁ ὅρος «βδέλυγμα», δηλαδή «ἀηδία, σιχασιά, ἀποστροφή, βδελυγμία», δηλώνει πόσο σοβαρῶς λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὁ Δημιουργὸς μας Θεὸς τὴν ἐναλλαγὴ τῆς ἐνδυμασίας μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Δὲν θέλει νὰ διαταράσσεται ἡ φυσικὴ τάξη διαχωρισμοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ.

• Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύοντας τὸ προηγούμενο χωρίο, ἐπισημαίνει ὅτι ἀποτελεῖ ἀκαλλέστατο, ἄσχημο θέαμα καὶ βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡ ἐνδυση τῆς γυναίκας μὲ ἀνδρικό ἐνδυμα, ἐνῶ ἡ χρῆση γυναικείων συνθηθειῶν στὴν ἐνδυση ἐκ μέρους τῶν ἀνδρῶν ἀποτελεῖ ἔσχατο σημεῖο ἐκθηλυσμοῦ (βλ. PG 68, 368A).

* * *

Ἐπειδὴ, ὅπως κατανοοῦμε, τὸ ζήτημα τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἐνδυμασίας μεταξὺ τῶν δύο φύλων δὲν εἶναι παρωνυχίδα, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀσχολήθηκαν καὶ οἱ Πατέρες στηλιτεύοντάς το.

• Οἱ Πατέρες, οἱ συγκροτήσαντες τὴν ἐν Γάγγρα Σύνοδο (340), εἶναι τόσο κατηγορηματικοὶ στὸ θέμα αὐτό, ὥστε μὲ τὸν ΙΓ' Κανόνα Αὐτῶν ἀναθεματίζουν τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία θὰ ἐνδυθῆ μὲ ἀνδρικό ροῦχα, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἀγαθὴ πρόθεση τῆς μοναστικῆς ἀσκήσεως:

«Εἰ τις γυνὴ διὰ νομιζομένην ἀσκησιν μεταβάλλοιτο ἀμφιάσμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος ἀνδρῶν ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω» (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα 3, 109).

■ Στὸν Κανόνα αὐτὸ γίνεται γιὰ πρώτη φορὰ διαχωρισμὸς μεταξὺ γυναικείου καὶ ἀνδρικοῦ ἀμφιάσματος καὶ «κατάλληλος τῇ γυναικείᾳ φύσει στολή» (Βαλσαμών, ὅπ.π.).

Ἡ Ἐκκλησία ἐντοπίζει γρήγορα τὸν κίνδυνο ποὺ ἐλλοχεύει μὲ αὐτὴ τὴν καινοτομία καὶ τὴν καταδικάζει πρὶν ἐξαπλωθῆ στοῦ σύνολο τοῦ γυναικείου κόσμου.

● **Ἐπιπροσθέτως**, ἡ **ΣΤ' Ἁγία Οἰκουμένη** Σύνοδος (691) μὲ τὸν **ἘΒ' Κανόνα** Αὐτῆς ἐπανέρχεται στοῦ θέμα αὐτὸ καὶ ἐπιβάλλει ἐπιτίμιο ἀφορισμοῦ σὲ ἐκείνους, οἱ

ὁποῖοι **ἔστω καὶ χάριν ἀστείότητος** θὰ ἐνδυθοῦν τὸ ἐνδυμα τοῦ ἀντιθέτου φύλου:

«Μηδένα ἄνδρα γυναικίαν στολὴν ἐνδιδύσκεσθαι, ἢ γυναῖκα τὴν ἀνδράσιν ἀρμόδιον... τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τι τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐγχειροῦντας... ἀφορίζεσθαι» (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα 2, σ. 448).

● **Ὁ Ὅσιος Νικόδημος**, σχολιάζοντας τὸν Κανόνα αὐτόν, λέγει μεταξὺ ἄλλων:

«Καὶ ὄντως βδελύγματα εἶναι ταῦτα εἰς τὸν Θεόν, καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀλλότρια, τὰ ὅποια πρέπει οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς νὰ ἐπιμεληθοῦν μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ τῶν, νὰ τὰ ἐμποδίσουν, ὡς κατηγορίαν ὄντα τοῦ Χριστιανισμοῦ, μὲ ἐπιτίμιον ἀφορισμοῦ» (Πηδάλιον [1976], σ. 276).

Στὸν Κανόνα αὐτὸ διαφαίνεται γιὰ μίαν ἀκόμη φορὰ ἡ αὐστηρὴ προσήλωση τῶν Πατέρων στὴν τήρηση τῆς Ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ περὶ ἀπαγορεύσεως ἐνδύσεως τῶν γυναικῶν μὲ ἀνδρικά ρούχα καὶ τὸ ἀντίθετο.

Ἡ ἀπαγόρευση τοῦ ὡς ἄνω Κανόνος δὲν ἀναφέρεται στὴν ἐνδυμασία τῆς γυναικὸς μόνον, ὅταν αὐτὴ εὑρίσκεται στὸν Ἱερὸ Ναό, ἀλλὰ **«ὅτεδῆποτε»**, σὲ ὅλη τὴν καθ' ἡμέραν ζωῆς της, ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ Βαλσαμών.

* * *

Τὰ φεμινιστικά κινήματα προσπάθησαν καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξισώσουν τὴν γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα. **Πῶς ὁμως;**...

Κατὰ τὴν γνώμη μας, ἄλλοπρόσαλλα καὶ συμπλεγματικά, ἀρνούμενα τὶς πνευματικὲς ἀξίες καὶ παραθεωροῦντα τὴν Ὁρθόδοξη διδασκαλία περὶ γυναικός.

Ὅμως, ἡ τρομερὴ ἐξάπλωση τῶν γυναικείων νευρώσεων καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς τους ἰσορροπίας ἀπέδειξαν περίτρανα, ὅτι στὴν πραγματικότητα ὠδήγησαν τὴν γυναῖκα σὲ ἀπαράδεκτο σχιζοφρενικὸ ἀδιέξοδο.

● **Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος** προτρέπει τὶς γυναῖκες νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἐξεζητημένη καὶ ἄσεμνη ἐνδυμασία, χαρακτηρίζοντάς τὴν ὡς **μανία** (τρέλλα).

● **Συριστᾶ** δὲ νὰ μεταθέσουν τὴν φροντίδα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ σώματος στὴν **ἐσώτερη ὀμορφιά** τῆς ψυχῆς, ἀφοῦ ὁ ἐξωτερικὸς στολισμὸς δὲν τὴν ἀφήνει νὰ φανῇ ὡραία ἐσωτερικῶς.

Λέγει συγκεκριμένα:

«Παῦσαι τῆς μανίας, γυναί, ἐπὶ τὴν ψυχὴν μετάγαγε τὴν τοιαύτην σπουδὴν, ἐπὶ τὴν ἔσω ἐμπρέπειαν (εὐπρέπειαν). οὗτος γὰρ ὁ κόσμος ὁ ἐξωθεν περικείμενος οὐκ ἀφήσει τὸν ἔνδον γενέσθαι καλὸν» (PG 62, 542).

* * *

Ἴσως, ὅμως, ἀντεῖπει κάποιος ὅτι ἡμπορεῖ νὰ κινῆται ἐλεύθερα, ὡς ἐλεύθερο ὄν.

● **Στὴν Ἁγία Γραφή**, ὡστόσο, βλέπουμε ὅτι ἡ **ἐλευθερία** τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ εἶναι ὄντολογικὴ, πρέπει νὰ ἔχη κέντρο τῆς τὴν Ἀγάπη.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει:

«Ἵμεῖς γὰρ ἐπ’ ἐλευθερία ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς Ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις» (Γαλ. 5, 13).

Συνεπῶς ἡ ἐλευθερία δὲν χαρίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεάνθρωπο Κύριο στὸν ἄνθρωπο, «ἵνα ἀδεῶς ἀμαρτάνῃ» (Θεοδωρήτου Κύρου, PG 82, 496B).

● **Κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο, ὁ Χριστὸς μᾶς ἀπελευθέρωσε ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς δουλείας καὶ μᾶς κατέστησε κυρίαρχους τῶν πράξεών μας, ὄχι γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε αὐτὴν τὴν ἐξουσία γιὰ τὴν διάπραξη τῆς κακίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν θεωρήσουμε ὡς ἀφορμὴ πνευματικοῦ κέρδους καὶ νὰ ζήσουμε μὲ πραγματικὴ φιλόσοφο διάθεση (PG 61, 669).**

* * *

Καταλήγοντας, ὑπογραμμίζουμε, ὅτι ἡ διάκριση τῶν φύλων ἔχει τὴν καταβολὴ τῆς στὴν Δημιουργία καὶ πρέπει νὰ γίνῃ σεβαστὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ γυναίκα ποὺ ἐνδύεται τὸ ἀνδρικό ἔνδυμα - (πανταλόνι, καὶ ὄχι μόνο) ἀντιστρατεύεται στὴν διάκριση αὐτὴ καὶ ἄρα στρέφεται κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ τῆς.

Πρέπει νὰ κατανοήσῃ ἡ χριστιανὴ γυναίκα, ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως περὶ ἐνδυμασίας δὲν εἶναι ἀνθρώπινη γνώμη καὶ ἀποψη, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ τῆς Θεοῦ.

Καὶ τὸ Θεῖο θέλημα πρέπει νὰ εἶναι ἡ βάση τῆς πίστεώς τῆς καὶ τῆς ὅλης ζωῆς τῆς.

(*) Ἐφημερ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», 2.6.2017. Τοῦ Ἀρχιμ. Κυρίλλου Κωστοπούλου, Δρος Θεολογίας. ● Ἐπιμέλ. ἡμετ.

● Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. ● Μὲ τὴν εὐλογία καὶ ἐπιστάσια τοῦ † Μητροπολίτου Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. ● Διανέμεται δωρεάν.